

१पार्थस्य परावृत्तो । सुप्रस्य हरेः भाद्रशुक्लैकादश्यादौ
कर्त्तव्ये पार्थपरिवर्त्तनाख्ये २उत्सवभेदे च “प्राप्ते
भाद्रपदे सासि एकादश्यां सितेऽहनि । कटिदानं भवेद्दि-
व्योर्महापातकनाशनम् । जलाशयान्तिकं नीत्वा संपु-
ज्याभ्यर्च्य च पभुम् । कर्णिकापरिहृत्तिश्च दक्षिणाङ्गे
प्रकल्पयेत्” हरिभ०भवि०पु० । एकादश्यामिति सन्ध्यायां
श्रवणमध्यपादलाभे बोध्यमन्यथा “द्वादश्यामेव कारयेत्”
तत्र व्यवस्था उत्थानशब्दे ११०१४०८३३ । [भाष० ।

पार्श्वपिप्पल न० पार्श्वपिप्पलमिव । हरीतकीभेदे (गजाठ)
पार्श्वभाग पु० कर्म० । १पक्षभागे हस्त्यादेः २पार्श्वदेशे क्षमरः
पार्श्वल त्रि० पार्श्व+लक्ष्ये सिद्धा०लक्ष् । पशुसमुदाययुते
पार्श्ववक्त्र पु० पार्श्वे वक्त्रमस्य । महादेवे हरिवं० २१७५॥
पार्श्वशय त्रि० पार्श्वीभ्यां शेते शी-ल्यच् । पार्श्वीभ्यां
क्रमेण शयिनि ।

पार्श्वशूल पु० समुत्तोके शूलरोगभेदे तल्लक्षणादि यथा
“रुणद्धि सार्वतं श्लेष्मा कुक्षिपार्श्वव्यवस्थितः । स संरुध्य-
करोत्याशु घ्नानं शुद्धशुडायनम् । सूचीभिरिव निस्तोदः
कृष्णोष्णशी तदा नरः । नाशं वाञ्छति नो निद्रा-
सुपैत्यार्निर्निधीडितः । पार्श्वशूलः स विज्ञेयः कफानिल
समुद्भवः” [२तथाभूते नटे पारिपार्श्विके हेमच० ।

पार्श्वस्थ त्रि० पार्श्वे तिष्ठति स्था-क ७त० । १समीपस्थिते
पार्श्वीदि “पार्श्वदिपूपसंख्यानम्” वार्त्ति० उक्ते शेतेरक्ष-
त्ययनिमित्ते शब्दगणे स च गणः “पार्श्व उदर
पृष्ठ उत्तान क्षयमूर्ध्” ।

पार्श्वस्थि न० इत० । देहपार्श्वस्थिते क्षस्त्रि (पंजर) क्षमरः
पार्श्विक त्रि० पार्श्वे भवः ठक् । १पार्श्वभवे २सन्धिजीवके हारा
पार्श्वी स्त्री द्वि० । दावाष्टपिथोः निघण्टुः ।

पार्श्वैकादशी स्त्री पार्श्वस्य हरेः पार्श्ववर्त्तनस्य निमित्तमे-
कादशी । पार्श्ववर्त्तनेकादश्याम् भाद्रशुक्लैकादश्याम् ।
पार्श्ववत्त वचब्दे दशमम् । [क । कर्कटे हेमच० ।

पार्श्वीन्द्राप्रथ बाह्वुसदरश्च ताभ्यां प्रीणाति भोजनं प्री-
पार्थिक पु० गोत्रप्रवर्त्तकभेदे प्रवराध्यायः ।

पार्थत त्रि० पृथक्तस्य विराटन्वयस्येदम् अण् । १विराटन्वयस्य-
न्विनि २तत्पुत्रे पृष्ठयुक्ते पु० १शौप्यां स्त्री ङीप् त्रिका०
पार्थद्व स्त्री परि दु+पृथो० । सभायां त्रिका० ।

पार्थट त्रि० पार्थदमर्हति अण् । पारिपदे शब्दच० । अण् ।
पार्थदोऽप्यत्पार्थे भरतः । [रंशे भवे ।

पार्थदंश त्रि० पृथदंशे भवः उत्था० अण् । पृथदंशे विन्दो-

पार्थदंश पु० पृथदंशस्य वायोर्ध्वपभेदस्य वेदम् अण् । १पायु-
सम्बन्धिनि २श्वपभेदसम्बन्धिनि च ३गोत्रप्रवर्त्तकभेदे पु०
आश्व० श्रौ० १२ ११ [कात्या०श्रौ० २२ ७ ।

पार्थिक त्रि० पृष्ठे पडहे भवः ठक् । पडहसम्बन्धिनि
पार्थि पुं स्त्री० पृष्ठ-नि नि० वृद्धिः । १पादपत्र्येर्गुल्फस्थाधो-
भागे क्षमरः । (गोडारि) २पृष्ठे मेदि० ३सैन्यपृष्ठे
हला० ४जिगीषायाश्च पु० रत्नकोषः ५उन्मदस्त्रियां स्त्री
मेदि० कुन्त्यां स्त्री धरणिः ।

पार्थिचेम पु० विश्वदेवभेदे भा०चनु० ६१५० ।

पार्थिग्राह पु० पार्थिं पृष्ठपदं गृह्णाति अण् । विजयार्थं
जिगमिषोः पश्चात्पदपाहिणि पृष्ठस्ये १शत्रौ २द्वादशरा-
जचक्रमध्ये पृष्ठस्यायन्त्रमे च क्षरिगण्डे ३५१४०८३३म् ।

पार्थिवाह त्रि० पार्थिं वहति वह-अण् । पृष्ठस्ये का-
र्यनिर्वाहके भा० सौ० १२०५० ।

पार्थील त्रि० पार्थिरस्यस्य सिद्धा०लक्ष् दीर्घश्च । पार्थि युक्ते
पाल रक्तणे चु० उभ० सक० सेट् । पालयति ते व्यपीपलत् त ।
पाल त्रि० पालयति पाल-ल्यच् । १रक्तके “पालदोषविनाशे
च पाले दण्डो विधीयते” इति श्रुतिः । भावे ल्यच् ।
२रक्तणे पु० ।

पालक पु० पालयति पाल-ल्युल् । १धनरक्तके कटा०
२चित्तकवृत्ते पु० राजनि० ३पालनकर्त्तरि त्रि० स्त्रियां
टाप् कापि व्यतदन्त्वम् एतदन्तस्य पुंयोगेऽपि टाप्
गोपालकस्य पत्नी गोपालिका इत्येव न ङीष् ।

पालकाव्य पु० १करेणुभुवि सुनिभेदे हेमच० । २तत्पुत्रे
हस्तप्रादादिबलपञ्चापके अर्थप्राप्तभेदे न० [हेमच० ।
पालक्या स्त्री पालाय कायति कै-क । (पालङ्) शाकभेदे
पालन पु० पालं जलादितो रक्तकं क्लृप्तं हन्ति हन-ठक् ।
१कृत्वाख्ये २जलजलणभेदे क्षमरः ।

पालङ्ग पु० पाल-सम्प० क्तिप् पाला व्यङ्गते अङ्ग-चञ् ।
(पालङ्) १शाकभेदे क्षमरः । स्त्रीत्वमपि स्त्रियां ङीप् ।
अत्रैव “पालङ्गी कथिता रुक्मा वातादिमयवस्त्रतत्
राजवस्त्रम् २कुन्दुरवृत्ते स्त्री क्षमरः गौरा० ङीप् ।

पालङ्ग न० पालङ्ग+कार्ये अण् । (पालङ्) १शाके राजनि०
२कुन्दुरौ स्त्री क्षमरः । “पालङ्गा वातवा शीता श्लेष्मा
भेदिनी शुक्रः । विटस्त्रिणां मृदुवासपित्तरक्तविषाण्हा”
भाष० । २श्लेष्मण्ये मेदि० ।

पालन न० पाल-भावे ल्युट् । १रक्तके कटके ल्युट् । वस्यः-
प्रसूतावाः गोः क्षीरं मेवैव शब्दचन्द्रिका । तत्पत्नी